

- سرشناسه : ایمانی خوشخو، محمدرسول، ۱۳۵۶ -
- عنوان و نام پدیدآور : اخلاق ژنتیک از دیدگاه قرآن و اهل بیت (ع)/تدوین محمدرسول ایمانی خوشخو.
- مشخصات نشر : قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، انتشارات، ۱۳۹۰
- مشخصات ظاهری : ۳۷۶ ص.
- شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۴۱۱-۶۲۱-۶
- وضعیت فهرست نویسی : فیا
- یادداشت : کتابنامه: ص. ۳۳۹ - ۳۴۴.
- یادداشت : واژه‌نامه.
- یادداشت : نمایه.
- موضوع : تکنولوژی زیستی -- جنبه‌های اخلاقی
- موضوع : تکنولوژی زیستی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
- موضوع : اخلاق اسلامی
- شناسه افزوده : موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره). انتشارات
- رده بندی کنگره : الف ۹ الف ۲/۳ TP۲۴۸
- رده بندی دیویی : ۱۷۴/۹۵۷
- شماره کتابشناسی ملی : ۹۴۷۸۷۲۲

اخلاق ژنتیک

از دیدگاه قرآن و اهل بیت علیهم السلام

محمدرسول ایمانی خوشخو

انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی قدس سره

۱۳۹۰

شماره ردیف ۸۴۳
شماره موضوعی اخلاق- ۸۷
۱۳۹۰-۵۷

■ اخلاق ژنتیک از دیدگاه قرآن و اهل بیت (ع)

- مؤلف: محمدرسول ایمانی خوشخو
- ناشر: انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
- چاپ: نگارش
- نوبت و تاریخ چاپ: اول، تابستان ۱۳۹۰
- شمارگان: ۱۰۰۰
- قیمت: ۴۹۰۰ تومان

- دفتر مرکزی: قم، خیابان شهید، کوی ممتاز، پلاک ۳۸
تلفن و نمابر: ۷۷۴۲۳۳۶-۲۵۱
- شعبه مؤسسه امام خمینی (ره) قم، بلوار امین، بلوار جمهوری اسلامی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
تلفن: ۲۱۱۳۶۲۹-۲۵۱

فهرست مطالب

۱۳	مقدمه معاونت پژوهش
۱۷	قدردانی
۱۹	چکیده
۲۳	مقدمه

بخش نخست: مباحث مقدماتی

فصل اول، کلیات

۳۱	۱. طرح بحث
۳۳	۲. پیشینه تحقیق
۳۵	۳. ضرورت تحقیق
۳۵	۴. هدف از تحقیق
۳۶	۵. تاریخچه بحث
۳۷	۶. تعریف واژگان
۳۷	۶-۱. اخلاق ژنتیک
۴۰	۶-۲. ژن درمانی
۴۱	۶-۳. مهندسی ژنتیک
۴۲	۶-۴. ژنتیک رفتار

۶. اخلاق ژنتیک از دیدگاه قرآن و اهل بیت علیهم السلام

۷. سازمان‌دهی فصول ۴۲

فصل دوم، اخلاق کاربردی و روش‌شناسی آن از منظر قرآن و اهل بیت علیهم السلام

مقدمه ۴۷

۱. اخلاق کاربردی؛ تاریخچه، اصول و روش ۴۹

۱-۱. تاریخچه ۴۹

۱-۲. تعریف اخلاق کاربردی ۵۳

۱-۳. مفاد قضایای اخلاق کاربردی ۵۸

۱-۴. روش اثبات و موجه کردن گزاره‌ها در اخلاق کاربردی ۶۴

الف) روش قیاسی ۶۴

ب) روش تمثیلی ۶۷

ج) روش منسجم‌سازی یا جمع بین ادله ۷۱

د) روش تقیدبخشی به اصول عام اخلاقی ۷۵

۲. روش‌شناسی اخلاق کاربردی بر مبنای مکتب اخلاقی اهل بیت علیهم السلام ۷۷

۲-۱. کارایی و نقش آموزه‌های دینی در حل مسائل اخلاق کاربردی ۷۸

رابطه دین و اخلاق ۷۸

نقش وحی و آموزه‌های دینی در شناخت ارزش اخلاقی افعال ۸۰

آموزه‌های وحی، منبعی فیاض برای اجتهادات اخلاقی ۸۵

۲-۲. راهکارهای عملی برای حل مسائل بغرنج اخلاق کاربردی ۸۸

نتیجه ۹۳

بخش دوم: مسائل پیچیده اخلاقی در ژنتیک پزشکی

فصل سوم: آزمایش‌های ژنتیک و رضایتمندی آگاهانه

مقدمه ۹۹

۱. آزمایش‌های ژنتیک و رضایتمندی آگاهانه ۱۰۵

حق حیات؛ تکالیف و الزام‌ها.....	۱۰۶
۱-۱. استفاده از نمونه‌های سالم انسانی در آزمایش‌های ژنتیک.....	۱۰۹
تلاش برای یافتن راه‌حل.....	۱۱۱
نتیجه.....	۱۱۷
۱-۲. آزمایش‌های ژنتیک روی بیماران لاعلاج.....	۱۱۸
دلایل مخالفان استفاده از بیماران لاعلاج در پژوهش‌های ژنتیکی.....	۱۱۹
الف) سودجویانه بودن پیشنهادهای پژوهشی.....	۱۱۹
ب) عدم تفکیک بین اقدامات درمانی و پژوهشی.....	۱۲۳
جواز انجام اقدامات درمانی غیرقطعی از منظر روایات.....	۱۲۵
نتیجه.....	۱۲۹
۲. آزمایش‌های ژنتیک روی نمونه‌های بافتی و رضایتمندی صاحبان آنها.....	۱۳۰
حق انسان بر اندام و بافتها؛ انتفاع یا ملکیت.....	۱۳۳
راه‌حل پیشنهادی.....	۱۳۹
بافت‌های حامل اطلاعات ژنتیکی؛ گنجینه اسرار گذشتگان.....	۱۴۱
نتیجه.....	۱۴۳

فصل چهارم؛ مشاوره ژنتیک و ملاحظات اخلاقی

مقدمه.....	۱۴۷
۱. توصیه‌های ژنتیکی و قدرت انتخاب آزاد.....	۱۴۹
۱-۱. مشاوره؛ توصیف به همراه توصیه.....	۱۵۲
ادله توصیه‌ای بودن مشاوره از دیدگاه اهل بیت.....	۱۵۳
۱-۲. توصیه‌های ژنتیکی درباره انصراف از ازدواج.....	۱۵۸
ازدواج و تولیدمثل از دیدگاه قرآن و اهل بیت.....	۱۶۱
۱-۳. مشاوره ژنتیک و توصیه به خاتمه دادن به حاملگی.....	۱۶۷

۸. ❖ اخلاق ژنتیک از دیدگاه قرآن و اهل بیت (ع)

لحظه آغاز حیات؛ نقطه آغازین انسانیت	۱۶۹
سقط جنین‌های معیوب؛ جنایت یا قتل نفس اخلاقی	۱۸۳
قاعده عسر و حرج در اصول اخلاقی	۱۸۵
نتیجه	۱۹۲
۲. رازداری مشاوران و حیطة دستیابی به اطلاعات ژنتیکی	۱۹۳
۱-۲. اصل رازداری در اخلاق ژنتیک پزشکی	۱۹۳
۲-۲. دستیابی اعضای خانواده به اطلاعات ژنتیکی یک عضو	۱۹۷
تلاش برای یافتن راه‌حلی اخلاقی	۲۰۱
دامنه مسئولیت اخلاقی در پیشگیری از بیماری بنا بر روایات	۲۰۲
مسئولیت اخلاقی در ژنتیک پیشگیرانه	۲۰۸
راهکاری عملی برای حل مسئله	۲۱۰
نتیجه	۲۱۲

بخش سوم: مهندسی ژنتیک انسانی؛ بیم‌ها و امیدها

فصل پنجم: مهندسی ژنتیک در ژن‌درمانی و تاریخچه مباحث اخلاقی

مقدمه	۲۱۷
۱. شیوه‌های دوگانه مهندسی ژنتیک در ژن‌درمانی	۲۱۷
۲. مهندسی سلول‌های سوماتیک و مباحث اخلاقی	۲۲۱
۳. مهندسی جرم‌لایین و مهم‌ترین دغدغه‌های اخلاقی	۲۲۶
براهین غیراخلاقی بودن مهندسی جرم‌لایین	۲۲۸
بررسی و نقد دلیل‌های چهارگانه	۲۳۱
بررسی دلیل اول	۲۳۱
بررسی دلیل دوم	۲۳۲
بررسی دلیل سوم	۲۳۳

۲۳۵.....	بررسی دلیل چهارم.....
----------	-----------------------

۲۳۵.....	نتیجه.....
----------	------------

فصل ششم: مهندسی ژنتیک و امکان تغییر در سرشت انسانی

۲۳۹.....	مقدمه.....
----------	------------

۲۴۱.....	توضیح چند واژه کلیدی.....
----------	---------------------------

۲۴۱.....	الف) ماهیت.....
----------	-----------------

۲۴۳.....	ب) هویت.....
----------	--------------

۲۴۵.....	ج) شخصیت.....
----------	---------------

۲۴۷.....	سرشت انسانی؛ ماهیت و هویت.....
----------	--------------------------------

۲۵۰.....	۱. دست کاری ژنتیکی و ماهیت انسانی.....
----------	--

۲۵۱.....	ماهیت انسان از منظر روحی.....
----------	-------------------------------

۲۶۰.....	ساحات ماهوی انسان و دست کاری ژنتیکی.....
----------	--

۲۶۶.....	۲. دست کاری های ژنتیکی و هویت انسانی.....
----------	---

۲۶۶.....	۲-۱. هویت انسان و درک از خود.....
----------	-----------------------------------

۲۷۰.....	۲-۲. شناخت خداوند و نقش آن در درک «خود».....
----------	--

۲۷۶.....	۲-۳. مهندسی ژنتیک و جایگاه خداوند در نظام هستی.....
----------	---

۲۸۱.....	Playing God یا خدایی کردن.....
----------	--------------------------------

۲۸۷.....	خلق موجودات؛ فعل انحصاری خداوند.....
----------	--------------------------------------

۲۹۳.....	نتیجه.....
----------	------------

فصل هفتم: مهندسی ژنتیک و بهسازی جنبه های اثری شخصیت

۲۹۹.....	مقدمه.....
----------	------------

۲۹۹.....	۱. «شخصیت» و نقش وراثت پذیری در شکل دهی آن.....
----------	---

۳۰۷.....	۲. ژنتیک رفتاری؛ زمینه تاریخی و سیر تحول.....
----------	---

۱۰. ❖ اخلاق ژنتیک از دیدگاه قرآن و اهل بیت (ع)

۳۱۲	۳. ژنتیک رفتاری و چالش‌های اخلاقی پیش‌رو
۳۱۷	۳-۱. ژنتیک رفتاری و اراده انسانی
۳۲۶	۳-۲. ژنتیک رفتاری و بهسازی ژنی شخصیت
۳۳۷	نتیجه
۳۳۹	منابع
۳۳۹	فارسی
۳۴۲	عربی
۳۴۴	لاتین
۳۴۴	مقالات لاتین
۳۷۴	Abstract
۳۴۹	نمایه‌ها

www.ketab.ir

مقدمه معاونت پژوهش

حقیقت اصیل ترین، جاودانه ترین و زیباترین راز هستی و نیاز آدمی است که سلسله مؤمنان و عالمان صادق چه جانها که در راه آن نباخته، و جاهلان و باطل پرستان چه توطئه ها و ترفندها که برای محو و مسخ آن نساخته اند. چه تلخ واقعی است مظلومیت حقیقت، و چه شیرین حقیقتی است این واقعیت که در مصاف همیشگی حق و باطل، حق سربلند و سرفراز است و باطل از بین رفتنی و نگونسار. این والا و بالانشینی حقیقت، گذشته از سرشت حق، وام دار کوشش های خالصانه و پایان ناپذیر حقیقت جویانی است که در عرصه نظر و عمل کمر همت محکم بسته و از دام و دانه دنیا رسته اند، و در این میان، نقش و تأثیر ادیان و پیامبران الهی، و به ویژه اسلام و پیامبر اکرم ﷺ و جانشینان برحق و گرامی او ﷺ، برجسته ترین است.

دانشمندان نام آور شیعه رسالت خطیر و بی نظیر خویش را بهره گیری از عقل و نقل و غوص در دریای معارف قرآن و برگرفتن گوهر ناب حقیقت از سیره آن پیشوایان و عرضه آن به عالم بشری و دفاع جانانه در برابر هجوم ظلمت پرستان حقیقت گریز دانسته و در این راه دیده ها سوده و جانها فرسوده اند. اکنون در عصر بحران معنویت که دشمنان حقیقت و آدمیت هر لحظه با تولید و انتشار فزون از شمار آثار نوشتاری و دیداری و به کارگیری انواع ابزارهای پیشرفته سخت افزاری و نرم افزاری در عرصه های گوناگون برای سیطره بر جهان می کوشند، رسالت

حقیقت‌خواهان و اندیشمندان حوزوی و دانشگاهی، به‌ویژه عالمان دین، بس عظیم‌تر و سخت دشوارتر است.

در جهان تشیع، پژوهشگران حوزوی در علوم فلسفی و کلامی، تفسیری و حدیثی، فقهی و اصولی و نظایر آن کارنامه درخشانی دارند، و تأملات ایشان بر تارک پژوهش‌های اسلامی می‌درخشد. در زمینه علوم طبیعی و تجربی و فناوری‌های جدید نیز پژوهشگران ما تلاش‌هایی چشمگیر کرده، گام‌هایی نویدبخش برداشته و به جایگاه درخور خویش در جهان نزدیک شده‌اند، و می‌کوشند تا با فعالیت‌های روزافزونشان مقام شایسته خویش را در صحنه علمی بین‌المللی باز یابند. ولی در قلمرو پژوهش‌های علوم اجتماعی و انسانی تلاش‌های دانشمندان این مرز و بوم آن‌گونه که شایسته نظام اسلامی است به بار ننشسته و آنان گاه به ترجمه و اقتباس نظریات دیگران بسنده کرده‌اند. در این زمینه کمتر می‌توان رقبای ابتکارات و به‌ویژه خلاقیت‌های برخاسته از مبانی اسلامی را یافت و تا رسیدن به منزلت مطلوب راهی طولانی و پرچالش در پیش است. از این روی، افزون بر استنباط، استخراج، تفسیر و تبیین آموزه‌های دینی و سازماندهی معارف اسلامی، کاوش در مسائل علوم انسانی و اجتماعی از دیدگاه اسلامی و تبیین آنها از مهم‌ترین اهداف و اولویت‌های مؤسسات علمی به‌ویژه مراکز پژوهشی حوزه‌های علمیه است.

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی^ع در پرتو تأییدات رهبر کبیر انقلاب اسلامی و حمایت‌های بی‌دریغ خلف صالح وی، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای «مد ظله العالی» از آغاز تأسیس بر اساس سیاست‌ها و اهداف ترسیم شده از سوی حضرت آیت‌الله محمدتقی مصباح یزدی «دامت برکاته» به امر پژوهش‌های علمی و دینی اهتمام داشته و در مسیر برآوردن نیازهای فکری و دینی جامعه، به پژوهش‌های بنیادی، راهبردی و کاربردی پرداخته است. معاونت پژوهش مؤسسه برای تحقق این مهم، افزون بر

مقدمه معاونت پژوهش ❖ ۱۵

برنامه‌ریزی و هدایت دانش‌پژوهان و پژوهشگران، در زمینه نشر آثار محققان نیز کوشیده و بحمدالله تاکنون آثار ارزنده‌ای را در حد توان خود به جامعه اسلامی تقدیم کرده است.

کتاب پیش روی، پژوهشی است در قلمرو اخلاق کاربردی که با تلاش پژوهشگر ارجمند حجت‌الاسلام محمدرسول ایمانی خوشخو نگارش یافته است. هدف اصلی نویسنده ارائه ارزیابی و بررسی اخلاقی مهم‌ترین مسائل جاری در ژنتیک بر اساس نظریه اخلاقی اسلام و با استفاده از اصول کلی موجود در منابع اسلامی است. معاونت پژوهش از مؤلف محترم و جناب حجت‌الاسلام والمسلمین احمد دبیری و آقای امیر خواص که با مطالعه و ارائه نظرهای سودمندشان، بر اتقان و غنای اثر افزوده‌اند، صمیمانه سپاسگزاری می‌کند و توفیق روزافزون ایشان را از خداوند متعالی خواستار است.

معاونت پژوهش

مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ع)